

5. **Клименко В. В.** Психомоторные способности юного спортсмена / Виктор Васильевич Клименко. – К.: Здоров'я, 1987. – 168 с.
6. **Лурия А. Р.** Мозг человека и психические процессы / А. Р. Лурия. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1963. – Т. 1: Нейропсихологические исследования. – 1963. – 476 с.
7. **Мартинсен К. А.** Методика индивидуального преподавания игры на фортепиано / Карл Адольф Мартинсен; [пер. с нем. В. Л. Михелис]; ред., комментарии и вступ. ст. Л. И. Ройзмана. – М.: Музыка, 1977. – 126, [2] с.
8. **Цагарелли Ю. А.** Психология музыкально-исполнительской деятельности: дис. ... доктора психол. наук : 19.00.03 / Цагарелли Юрий Алексеевич. – Казань, 1989. – 425 с.
9. **Юник Д. Г.** Виконавська надійність музикантів: зміст, структура і методика формування / Дмитро Григорович Юник. – К.: ДАКККіМ, 2009. – 338, [2] с.
10. **Юник Т. І.** Вдосконалення методики запам'ятовування музичного тексту як засіб розвитку виконавської майстерності студентів-піаністів (на матеріалі педвузів): дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Юник Тетяна Іванівна. – К., 1996. – 238 с.

УДК 378.091.21:78.071.2

Т. О. Підварко

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

В статье рассматриваются принципы и особенности личностно-ориентированного подхода в подготовке студентов-музыкантов. Освещена роль метода проектов как одного из видов современных педагогических технологий, которые способствуют формированию у студентов музыкально-исполнительской компетенции.

Ключевые слова: *личностно-ориентированный подход, метод проектов, творчество, рефлексия, индивидуальность.*

The article deals with the principles and features of individually oriented approach in studying musicians. The role of the project method as a kind of modern educational technology, which promotes students to musical performance expertise, is disclosed in the article.

Keywords: *personally-oriented approach, project method, creativity, reflection and individuality.*

Провідною метою модернізації та удосконалення вищої освіти в Україні є досягнення принципово нового рівня якості підготовки майбутнього фахівця. Вирішення цього завдання пов'язане зі зміною акцентів у меті вищої освіти з формування випускника вищої школи на вирішення проблеми цілісного розвитку особистості студента, його творчої індивідуальності, підготовки до професійної діяльності в умовах інноваційного розвитку суспільства. Серед великого числа новацій, що застосовуються у системі освіти, особлива увага приділяється таким технологіям, де викладач виступає не джерелом навчальної інформації, а є організатором і координатором творчого навчального процесу, спрямовує діяльність студентів у потрібне русло, при цьому враховуючи індивідуальні здібності кожного студента. Серед подібних технологій найбільш відома технологія особистісно орієнтованого навчання. Дана технологія стоїть на одному з перших місць по значимості і пов'язаними з нею очікуваннями щодо підвищення якості освіти.

Важливе місце у підготовці майбутнього вчителя музики посідає процес самоствердження цілісної, освіченої, інтелектуально зрілої, ініціативної, відповідальної особистості, спроможної до творчої самореалізації й розвитку інновацій музично-освітньої галузі.

Щоб творити, створювати нове, майбутньому вчителю музики необхідно розвивати й удосконалювати музично-виконавські здібності, аби ефективно реалізовувати художньо-інтерпретаційні знання та вміння, професійні якості, музично-виконавський досвід, ціннісні

орієнтації у подальшій педагогічній діяльності, істотну роль у виявленні та розвитку яких може зіграти вища школа.

При цьому вчитель музики повинен бути не просто грамотним, освіченим фахівцем, але перш за все творчою особистістю. Вчитель музики повинен відчувати себе першовідкривачем у відтворенні музики, зберігаючи творче ставлення до кожного твору. Педагог-музикант повинен бути особистістю у високому суспільному значенні цього слова.

Різні аспекти музично-виконавської підготовки розкриті в працях Г. Саїк, Є. Йоркіної, Є. Гуренка, М. Давидова, В. Клима, В. Ражникова, Г. Ципіна. Їх методичною основою є узагальнення досвіду музикантів-педагогів минулого: О. Гольденвейзера, Г. Когана, Я. Мільштейна, Г. Нейгауза, С. Савшинського, С. Фейнберга.

Питання професійної, зокрема інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, висвітлюються в наукових дослідженнях Л. Гусейнової, А. Зайцевої, Н. Згурської, В. Крицького, М. Михаськової, Т. Пляченко, Г. Саїк, О. Щербініної, П. Косенка. За їх результатами музично-виконавська підготовка майбутнього вчителя музики передбачає оволодіння такими знаннями, уміннями і навичками:

- самостійне розучування творів різних епох, художніх напрямів, стилів і жанрів та професійне користуватися різними прийомами звуковидобування, фразування залежно від стилю епохи композитора та художньої ідеї твору;

- уміння давати образні словесні пояснення до творів, емоційно і дохідливо розповідати про музику;

- здійснювати аналіз і самоаналіз виконавської діяльності;

- вільно володіти методами самостійної творчої роботи над музичним твором;

- кваліфіковано робити переклади для свого інструменту творів камерно-інструментальної, вокальної та оркестрової музики;

- володіти навичками читання нот з листа та транспонувати музичні твори;

- грати по слуху;

- акомпанувати солістам-вокалістам, солістам-інструменталістам, ансамблям, хору, танцювальному колективу.

Використання особистісно орієнтованого підходу на заняттях з дисциплін музично-виконавського циклу дозволяє забезпечувати та підтримувати процеси самопізнання, самосвідомості й самореалізації особистості студента, розвиток неповторної індивідуальності. Саме особистісно орієнтований підхід забезпечує створення нових механізмів навчання і виховання й ґрунтується на принципах глибокої поваги до особистості, врахування індивідуальності, дозволяє успішно виявити та максимально розвивати індивідуально значущі позитивні задатки кожного студента на підставі надбаного вже ним досвіду, а також формувати інтерес до пізнання, бажання та вміння навчатися. Він дає можливість особистості визначитися та реалізуватися у музично-виконавській діяльності, яка найбільше відповідає її потенційним здібностям.

П. Косенко визначає особистісно орієнтоване навчання майбутнього вчителя музики як педагогічний процес, побудований на основі суб'єкт-суб'єктних стосунків між викладачем та студентом. В ньому поєднується нормативно задана та індивідуально зумовлена музично-навчальна діяльність майбутнього фахівця з метою формування у нього високого рівня креативності та розвитку музичних і педагогічних здібностей, володіння механізмами самопізнання, саморегуляції та самовдосконалення [1, с. 35].

Зазначимо, що І. Унт, М. К. Акімова, Т. В. Козлова, М. В. Антропова, Г. Г. Манке та інші бачать в особистісно зорієнтованому навчанні реалізацію індивідуального підходу через організацію і пред'явлення навчального матеріалу різного рівня складності. Під особистісно зорієнтованим навчанням спеціалісти-дидакти Д.Б.Ельконін, В.В.Давидов, С.І.Подмазін, О.Бондаревська, В.Серіков, А.В.Фурман, І.С.Якиманська, М.В.Кларін та інші розуміють органічне сполучення навчання (нормативно відповідного до діяльності суспільства) та учіння як індивідуально значущої діяльності окремого суб'єкта, у якій реалізується досвід його життєдіяльності [2, с. 8].

Музично-виконавська діяльність майбутнього вчителя музики, як певний вид творчої діяльності, реалізується у двох формах: духовно-практичній – формування художнього задуму і діяльнісно-практичній – втілення цього задуму в звуках, його обробці та у виконанні музики. Ґрунтується музично-виконавська діяльність на інтерпретації музичних творів. У виконавстві особливо яскраво виражається творча спрямованість особистості майбутнього педагога, бо цей вид діяльності дає можливість повніше розкрити його індивідуальність, розвиває творчу самостійність, активізує минулий естетичний досвід, залучає потрібні асоціативні зв'язки [3].

На індивідуальних заняттях потрібно створювати оптимальні умови для творчої реалізації студента, формування його музично-виконавської компетенції та вироблення власної освітньої продукції.

Забезпечать успішну реалізацію особистісно орієнтованого підходу у музично-виконавській підготовці студентів такі принципи:

1. Принцип індивідуальності, створення умов для формування індивідуальності особистості студента. Необхідно не лише враховувати індивідуальні особливості студентів, але й всіляко сприяти їх подальшому розвитку.

2. Принцип суб'єктності. Слід допомогти студентові стати справжнім суб'єктом життєдіяльності у навчанні, сприяти формуванню і збагаченню його суб'єктного досвіду.

3. Принцип вибору. Без вибору неможливий розвиток індивідуальності та суб'єктності, самоактуалізації здібностей студента. Педагогічно доцільно, щоб студент жив, навчався і виховувався в умовах постійного вибору, володів суб'єктними повноваженнями у виборі мети, змісту, форм і способів організації навчально-виховного процесу.

4. Принцип довіри та підтримки. Віра в студента, довіра йому, підтримка його прагнення до самореалізації і самоствердження повинні прийти на зміну надмірної вимогливості і надмірного контролю.

5. Принцип творчості та успіху. Завдяки творчості студент виявляє свої здібності, дізнається про «сильні» сторони своєї особистості.

Серед педагогічних технологій особистісно орієнтованого підходу набув поширення і популярності метод проектів, завдяки раціональному поєднанню теоретичних знань і можливостей їх практичного застосування для розв'язування конкретних проблем дійсності в спільній діяльності студентів. «Все, що я пізнаю, я знаю, навіщо це мені потрібно, де і як я можу ці знання застосовувати» – основна теза сучасного розуміння методу проектів. Головною складовою методу проектів є самостійність студента. Важливою перевагою методу проектів поряд з іншими активними методами є можливість розвитку творчих здібностей

студентів. Виконання творчого проекту дає можливість студентам детально познайомитися з проблемою, виявити існуючі на практиці способи її розв'язання й запропонувати власні алгоритми й технології, а також змушує знаходити цікаві форми репрезентування результатів власної праці.

Суть цього методу розкривається професором Є.С.Полат. На його думку «метод проектів передбачає певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, які дозволяють вирішити певну проблему під час самостійних дій з обов'язковою презентацією результатів. Якщо розглядати метод проектів як педагогічну технологію, то вона передбачає сукупність дослідницьких проблемних методів, творчих за своєю діяльністю» [5].

За визначенням С.Пилюгіна, метод проектів – це особистісно орієнтований метод навчання, заснований на самостійній діяльності учнів щодо розробки проблеми й оформлення її практичного результату [4, с. 196-199]. В основі системи проектного навчання містять творче засвоєння самостійної пошукової діяльності, тобто проектування. Проектна методика характеризується високою комунікативністю і надає змогу студентам висловлювати свої власні думки, почуття, активно приймати участь в реальній діяльності, особисту відповідальність за просування в навчанні. За допомогою проектною методикою можна досягти відразу кількох цілей – спонукати студента до творчості, закріпити вивчений матеріал. Безумовно, підготувати, оформити і представити проект – складніше, ніж

виконувати традиційні завдання, але він цінний ще й тим, що в ході його виконання студенти вчаться самостійно здобувати знання, одержувати досвід пізнавальної діяльності.

Робота над творчим проектом передбачає усвідомлення студентом поставленої мети та розробку плану дій:

- підготовчий етап, вибір проблеми проекту;
- етап реалізації проекту (організація роботи, складання докладного плану роботи над проектом);
- практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів;
- самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів;
- презентація (завершальний етап, етап практичного використання проекту);
- рефлексія (обговорення презентації та отриманих результатів).

Метод проектів зорієнтований на самостійну діяльність студентів яку вони виконують протягом певного відрізка часу. Студентам може бути запропоновані творчі (знову ж таки можливо індивідуальні або парні проекти такого плану): створити власний музичний твір, зробити обробку знайомої пісні та інш. Отже, використання технологій особистісно зорієнтованого навчання, а саме методу проектів у формуванні музично-виконавської компетенції майбутнього вчителя музики у вищому навчальному закладі сприятиме вдосконаленню навчального процесу, посиленню мотивації студентів до виконавської діяльності, активізації самостійної, дослідницької та творчої діяльності студентів.

Література

1. **Косенко П. Б.** Методика особистісно орієнтованого навчання гри на музичному інструменті майбутнього вчителя музики: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Павло Борисович Косенко // Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К., 2009. – С. 35
2. Особистісно зорієнтоване навчання. Методичний збірник / Упоряд. С.А.Рубан. – Ірпінь, 2009. – С. 8
3. **Самсонова О. В.** К вопросу о творческой деятельности будущего учителя музыки / О.В. Самсонова // Психология образования в поликультурном пространстве, Т.2.– 2010. – №2. – С. 119-123. Режим доступа до статті:
http://rus.neicon.ru:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/4605/62_344-184.pdf?sequence=1
4. **Пилюгина С.** Метод проектной деятельности в Интернете и его развивающие возможности / С. Пилюгина // Школьные технологии. – 2002. – №2. – С.196-199.
5. **Полат Е. С.** Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С Полат . – М., 2000. – 272 с.

УДК 378.091 : 785.11

Т. М. Пляченко

НАВЧАЛЬНИЙ МУЗИЧНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ КОЛЕКТИВ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

В статье исследованы научно-педагогические и искусствоведческие основы оркестрового и ансамблевого исполнительства. Определены сущность, функциональные характеристики и структура учебного музыкально-инструментального коллектива в системе профессиональной подготовки будущего учителя музыкального искусства.

Ключевые слова: оркестровое исполнительство, ансамблевое исполнительство, учебный музыкально-инструментальный коллектив, учитель музыкального искусства.

Scientifically-pedagogical and study of art bases of the orchestral and band carrying out are investigational in the article. Essence, functional descriptions and structure of educational musically-instrumental collective is certain in the system of professional preparation of future teacher of musical art.